

Секція: Фінанси, страхування та біржова справа: інноваційно-інвестиційні стратегії

*Воїнова Т. С., доцент кафедри фінансів
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
м. Харків, Україна*

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Досягнення та підтримання належного рівня фінансової стійкості підприємства потребує застосування комплексу фінансових методів, важелів та забезпечень як елементів його фінансового механізму. В умовах обмеженості ресурсної бази та негативних впливів зовнішнього середовища підвищення ефективності фінансового механізму стає особливо важливим для виживання будь-якого підприємства. Наукові пошуки щодо побудови фінансового механізму стійкого розвитку підприємства протягом останнього десятиріччя здійснюються в напрямку поглиблення розуміння як впливу окремих його складових, так і їх узгодженого впливу на різні сфери фінансових відносин підприємства. До дослідження даного питання зверталися такі українські науковці як Гончаренко О. М., Єлецьких С. Я., Костирко Л. А., Ломачинська І. А. тощо.

Так, заслуговує на увагу пропонування Ломачинської І. А. щодо розширення концептуального підходу до визначення фінансового механізму стійкого розвитку підприємства [1, с. 75, 81], а також її висновок відносно необхідності поглиблення досліджень питання внутрішньої реалізації механізму в умовах посилення впливу чинників зовнішнього середовища підприємства [1, с. 81].

Для подальших досліджень в даному напрямку важливим є й формулювання Костирко Л. А. мети функціонування фінансового механізму стійкого розвитку підприємства як «досягнення стійкого фінансового забезпечення та відтворювальних процесів на підставі збалансованості інтересів всіх груп учасників фінансово-економічних відносин [2, с. 61]. Варто зазначити, що саме недостатнє врахування наявних протиріч між економічними інтересами різних груп учасників як внутрішніх, так і зовнішніх фінансових відносин, відсутність кардинальних кроків щодо їх гармонізації суттєво нівелює дієвість багатьох елементів фінансово механізму.

Гончаренко О. М. механізм стійкого розвитку підприємства визначає як «сукупність способів забезпечення взаємопов'язаної діяльності всіх підсистем підприємства, використання яких в заданих межах забезпечує досягнення поставлених цілей [3, с. 263]. Тобто в управлінні стійким розвитком мають брати участь всі підсистеми підприємства, а не лише окремі ланки, й дії їх мають бути узгодженими.

Слід погодитись і з зауваженням Єлецьких С. Я., яка справедливо зазначає, що « ... найбільш прийнятним підходом до управління стійким розвитком підприємства є параметричне адаптивне управління за результатами з елементами раннього попередження впливу зовнішніх дестабілізуючих факторів» [4, с. 138]. Варто відмітити, що при цьому доцільним представляється діагностування й оцінка впливу факторів внутрішнього середовища підприємства, у тому числі середовища контролю.

Контроль як елемент фінансового механізму в пропонованій моделі, як правило, включає більшість дослідників. Так, Єлецьких С. Я. називає контроль в числі його фінансових методів [5, с. 107], а контроль фактичних результатів – як елемент блоку управління за результатами механізму

адаптивного управління [4, с. 138]; Ломачинська І. А. розглядає контроль як управлінську функцію та як один із методів механізму збалансування фінансів підприємства [1, с. 80]; Костирко Л. А. вважає фінансовий контролінг елементом функціональної забезпечуючої системи адаптивного фінансового механізму сталого розвитку підприємства. Тобто дослідники розуміють значення контролю як однієї із функцій управління фінансами підприємств. Проте роль контролю як елементу фінансового механізму стійкого розвитку підприємства в розглянутих роботах докладно не висвітлюється, що загалом відображає відношення до нього сучасного менеджменту та відповідну практику побудови систем управління фінансами підприємств.

Разом з тим, варто зазначити, що певні зрушення в даному напрямку є. Так, Костирко Р. О., що поза увагою науковців залишилось питання фінансово-економічної стійкості, й пропонує вихідні посилки парадигми, базові концепції та принципи методології внутрішнього контролю фінансової стійкості [6, с. 381, 383]. Розроблена автором загальна схема парадигми внутрішнього контролю фінансово-економічної стійкості підприємства [6, с. 381] в подальшому була ним переглянута та уточнена й представлена як модель внутрішнього контролю в системі управління фінансовою стійкістю підприємства [7, с. 95]. При цьому автор виключив з числа передумов парадигми контролю системне дослідження фінансово-економічної стійкості, визнання внутрішнього контролю інструментом ідентифікації внутрішніх резервів фінансово-економічної стійкості, ідентифікацію невизначеності та динамічності зовнішнього середовища, ризику функціонування підприємств. В модель парадигми включено визначення закономірностей контролю фінансової стійкості підприємств, фактори зміни парадигми контролю та уточнення категоріального апарату контролю відповідно до завдань

управління [7, с. 95]. Такі уточнення представляються достатньо зваженими з точки зору спрямування на формування системи контролю, яка має сприяти раціональному управлінню стійким розвитком підприємства.

Дискусійним представляється такий елемент моделі [7, с. 95] як формулювання альтернативних рішень, оскільки процедури контролю надають лише інформацію про стан управління виявленням, мобілізацією та формуванням резервів фінансової стійкості й створюють можливість розробки рекомендацій щодо його корегування. Також в числі завдань внутрішнього контролю доцільно було б вести мову не про ідентифікацію ризиків взагалі, а ідентифікацію ризиків контролю для розробки рекомендацій щодо вдосконалення контрольного середовища підприємства, здатного своєчасно реагувати на недоліки управління фінансовою стійкістю. В зв'язку з цим система внутрішнього контролю підприємства, орієнтованого на стійкий розвиток, має включати такий елемент як внутрішній аудит.

Для вітчизняної практики управління підприємством (а тим більше практики управління стійким розвитком) внутрішній аудит є порівняно новим інструментом, застосування якого здатне підвищити надійність формування інформаційної бази прийняття та виконання управлінських рішень. Недостатнє розуміння його сутності, відсутність зацікавленості вищого менеджменту підприємств в створенні прозорої системи управління, а також обмеженість фінансових ресурсів впродовж тривалого часу гальмували належне його впровадження.

Значні переваги в управлінні стійким розвитком здатне надати й включення в цілісну модель фінансового механізму стійкого розвитку підприємства традиційного аудиту, а також нових видів послуг, пропонованих аудиторськими фірмами, зокрема аудит-контролінгу та аудит-консалтингу. Їх

використання спроможне підвищити надійність інформації про підприємство в зовнішньому середовищі через підвищення довіри до показників його фінансової звітності, які використовуються для оцінки фінансового стану. Для внутрішніх користувачів аудиторських послуг створюється можливість отримати зовнішню об'єктивну та компетентну оцінку стану системи бухгалтерського обліку та якості підготовки фінансової звітності, які є одним із основних джерел інформації для прийняття управлінських рішень.

Таким чином, комплексне використання можливостей сучасного фінансового контролю здатне збільшити потенціал підприємства для подальшого вдосконалення фінансового механізму стійкого розвитку в умовах обмеженості його ресурсної бази. В зв'язку з цим представляється доцільним продовження досліджень контролю як одного з методів управління фінансовою стійкістю підприємства.

Література:

1. Ломачинська І. А. Теоретико-методологічні основи механізму збалансування фінансів підприємств / І. А. Ломачинська // вісник одеського національного університету. Економіка. – 2009. – Т. 14, Вип. 15. – С. 71–83.
2. Костирко Л. А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств : стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація : Монографія / Л. А. Костирко. – Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2012. – 474 с.
3. Гончаренко Е. Н. Устойчивое развитие предприятия : методология, механизмы, модели. Монография / Е. Н. Гончаренко. – Одесса : Атлант, 2014. – 382 с.
4. Елецких С. Я. Управление финансовой устойчивостью предприятия: теория и методология : монографія / С. Я. Елецких. – Краматорск : ДГМА, 2010. – 180 с.
5. Єлецьких С. Я. Дослідження сутності та складових фінансового механізму стійкого розвитку промислового підприємства / С. Я. Єлецьких // Економіка промисловості. – 2013. – № 3 (63). – С. 105–112.
6. Костирко Р. О. Методологічні засади внутрішнього контролю фінансово-економічної стійкості підприємства [Електронний ресурс] / Р. О. Костирко. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jm/natural/Vnulp/Management/2009_647/66.pdf
7. Костирко Р. О. Внутрішній контроль в системі управління фінансовою стійкістю господарюючих суб'єктів / Р. О. Костирко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля . – 2014. – №8(215). – С. 94–99.